

L'atracció de l'abisme. *Al vertigen*, de Núria Perpinyà.

Presentació de la novel·la al Centre de la Cultura Catalana a Andorra

Dimecres 16 d'octubre de 2013

Amb *Al vertigen*, Núria Perpinyà ens convida a escalar una muntanya. Ens facilita el repte assenyalant adequadament la cara nord, la cara sud i els diferents trams de l'ascens. No hi falta cap detall pel que fa al material necessari ni als accidents més minúsculs que cal tenir en compte per garantir la seguretat en cada secció de la paret. Tot plegat, hauria de seduir esportistes, escaladors i intrèpids amants dels reptes. Afortunadament per a tots aquells que no encaixem en aquest perfil, *Al vertigen* també és una novel·la i com tota novel·la té una cara literària a punt per ascendir-hi grim pant fàcilment de lletra en lletra.

El lector compta amb un guia inestimable: “René Cevernó Vilella, assistent de guarda, amic d'escaladors, biòleg a mitges i enamorat del tot.” (p.79) Aquest narrador, la veu principal de la novel·la, però no l'única, tot just es troba en un impasse vital, a punt de decidir-se per un compromís laboral quan una dona irromp com un allau i el deixa ben trasbalsat. Una dona jove, frega els trenta anys, de bellesa gèlida i trets marcats, fins i tot lleugerament masculins. La Irena Besikova porta l'escalada a la sang, la seva intuïció per comprendre bé una paret és tan elevada que sembla que tingui lupes als dits (p. 79). Quan li pregunten: “Sempre saps on et fiques?”, ella respon:

- “ A la muntanya intento que sí.
- ¿I a la resta?
- ¿Què és la resta? Per a mi tot és muntanya. (...) Cal saber on vas. Mínimament. No tot és aventura. No es pot escalar a la babalà. És la meva professió. Tècnica. Estudi. Esforç. Passió.” (p.60)

Tanca el triangle un tercer personatge, l'Eduard Tarreny, un “pijo” multimillonari, un jove d'èxit internacional, director d'un prestigiós gabinet d'arquitectura, que llueix jerseis de coll alt al començament de la novel·la i que acaba fent-se addicte als fulards tibetans i a altres productes d'origen exòtic. És el personatge que veiem patir més, sofrint una intensa metamorfosi des que apareix als primers capítols fins a les acaballes del llibre. És quan apareix en Tarreny que el bo del René, el narrador de la novel·la, acaba per desesperar-se per complet: “La Irena (...) volia passar així per la meua vida, sense fer soroll, sense fer-me mal; i, tanmateix, no s'adonava que la seva empremta s'estava enfonsant en el meu pendent i que no la podria esborrar” (p.65)

A la misteriosa Irena només li produeix vertigen el nosaltres. Es lliura a la muntanya, a l'aire, al gel, però és sempre només ella sola. Fins que no pot resistir-ho més i hi cau. Cau en un plural ple de cims i de valls, una orografia

emocional que haurà de recórrer carregada amb una motxilla que es revelarà massa pesada: la seva biografia.

Un triangle format per tres grans personatges, tres grans jo. Els acompanya un cor de secundaris entre els que destaquen el Jurdi, un jove escalador una mica eixelebrat que llueix rastes i fa anar un llenguatge pintoresc; i el Vinyot, el més gran de la colla, la veu de la consciència, a qui l'autora fa brillar amb un discurs clau que sintetitza gran part del sentit de la novel·la al capítol sisè.

L'altre gran convidat és el paisatge, la geografia imaginària de la cadena pirinenca dels Tammarians. Núria Perpinyà s'ha permès crear per als seus personatges el seu propi territori, amb cartografia inclosa, farcit de referències personals. Els Tammarians representen la bellesa de la natura: atractiva i plena de perills. La majoria de personatges d'*Al vertigen* no poden suportar existir separats de la natura i desitgen fondre-s'hi, retornar-hi, per satisfer l'anhel de sentir-se complerts, com un retorn a l'emparrada materna. És un altre tema constant al llarg del llibre: el contrast entre la civilització urbana, moderna, tecnològica; i la puresa i austeritat de la vida a la muntanya. La relació que l'ésser humà va començar a establir amb la natura durant el Romanticisme es pot comparar fàcilment a l'inici d'una història d'amor. Aquell moment ple d'esperances i de por. Esperances per totes les meravelles que omplen els carrers més amples. Por per les males passades que s'amaguen a les cantonades fosques. L'amor, la natura, l'escalada i el sexe, són en més d'un passatge de la novel·la conceptes intercanviables.

A *Els privilegiats* i a *Els cal·lígrafs*, Núria Perpinyà fa evidents les estupideses que podem arribar a trobar en dues esferes intel·lectuals, els circuits de l'art contemporani i la universitat. El viatge d'*Al vertigen* és a la inversa: demostra que en el món de l'esport hi ha molt més que espectacle televisiu banal. Els protagonistes de la novel·la defugen l'exposició pública i estan compromesos al cent per cent amb la seva passió per l'escalada. No és un hobby ni un espectacle de masses, és una manera de viure i un art:

- No estaria malament estudiar l'art de l'escalada (...). És un art individual i efímer. Avantguarda al cent per cent. Fem una virgueria, tant si ens la miren com si no. Tant se'ns en dona el públic. Després, sense esperar res a canvi, esborrem la nostra obra mestra. Si això no és ser un artista trencador... (pàg. 252)

A despit de les aparences, els escaladors i els intel·lectuals tenen punts en comú. Rars, elitistes, gent que va a la seva. Individualistes al cent per cent. Ni els uns ni els altres comptem gaire per a res, tot i que les capacitats sobrehumanes de les minories desperten admiracions. Abans els artistes eren tractats com genis, avui ho són els semideus de l'esport. No som gent assenyada. De fet, som força inútils. ¿Per què serveix

ascendir un cim? ¿Per què serveix un poema? Defensem la solitud sobre manera. Somniem amb proeses sense valor (...) Ho sacrifiquem tot pel nostre ideal.” (pàgs. 232-233)

A *Los vagabundos del Dharma*, una de les poques ficcions sobre alta muntanya que he llegit, Jack Kerouac ens ensenya que quan s'arriba al cim d'una muntanya el que cal fer és continuar pujant. És una novel·la beatnik, d'una generació que se'n va encarregar de desvetllar alguns dels aspectes menys amables de la cultura nord-americana, però que també sabia celebrar la vida i estava impregnada d'un cert idealisme que van saber recollir els hippies i els moviments de la contracultura posteriors. A *Al vertigen*, Núria Perpinyà ens ensenya que quan caiem corpresos per una passió, per un abisme que ens retorna la mirada, sempre podem continuar caient. Vivim en temps vertiginosos, abocats a la caiguda lliure?